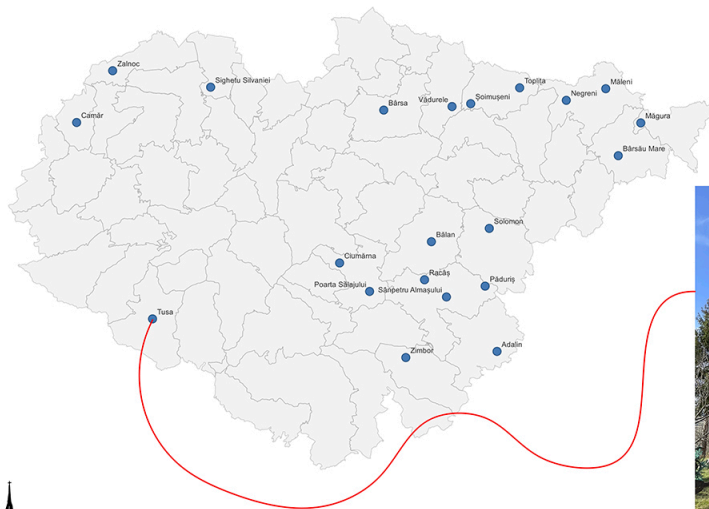

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

Ipoteza de lucru:

*Biserica de lemn din localitatea Tusa, jud. Sălaj, se regăsește pe noua listă a monumentelor istorice sub codul SJ-II-m-A-05136, unde apare ca fiind ridicată în **secolul al XVIII-lea**, fără a fi indicată o dată sau o perioadă mai exactă.*

Anumite similități cu biserica de lemn din Beznea, situată în apropiere și ridicată în anul 1723, sprijină o datare relativă pentru al treilea deceniu al secolului al XVIII-lea.

*Conform datelor de arhivă, biserica de lemn a fost cumpărată din satul Șeredeu în anul 1860, pentru 26 de florini austrieci, iar apoi a fost transportată și refăcută în Tusa în **1863**. În ceea ce privește istoria mai recentă a bisericii, se cunoaște faptul că aceasta a fost restaurată în secolul al XX-lea, prima oară în intervalul 1965-1968 și ulterior, în perioada 2004-2006.*

Biserica de lemn din Tusa, înainte de restaurarea din 1965-1968.
Sursa foto: Serviciul Județean Sălaj al Arhivelor Naționale,
Colecția Personală Leontin Ghergariu.

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

Colțul de nord-vest al bisericii.

Rezultate obținute:

Probele analizate, provenite din stejar (*Quercus robur*), conțin între 22 și 155 inele anuale, cu o medie de 69 de inele. Se observă faptul că biserica de lemn din Tusa este realizată din arbori cu vârste apropiate sau puțin peste 100 de ani.

Cei mai bătrâni arbori se regăsesc în componența pereților bisericii, vârstele devenind mai mici atunci când vorbim despre prispa bisericii sau tâlpile acesteia. Cei mai tineri arbori apar în structura turnului, toate elementele prelevate conținând sub 40 de inele anuale.

În ceea ce privește numărul de inele de pe probele analizate, se remarcă o probă prelevată din cosoroaba prispei care conține un număr total de 155 de inele anuale, de departe cel mai bătrân arbore identificat, și o altă probă, provenită dintr-un corn, care conține 117 inele anuale, lucru neobișnuit pentru un arbore folosit la realizarea cornilor. Menționăm în același timp faptul că, deoarece majoritatea probelor nu surprind toate inelele formate de arbore, vârsta reală a arborilor este, în toate cazurile, mai mare decât numărul inelelor anuale regăsite pe probe.

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

Rezultate obținute:

Rezultatele prezentului studiu identifică momentul tăierii arborilor utilizați pentru construcția bisericii de lemn din Tusa, și anume intervalul **octombrie 1715 – aprilie 1716**. Această concluzie se bazează pe datarea unui număr de 17 probe dintre care șase conțin inele de alburi, la o probă păstrându-se și ultimul inel format de arbore (Waldkante). Acesta este complet format în anul 1715.

Lucrările de reparație ce au avut loc în secolul al XX-lea, sunt realizate din arbori tăiați în intervalul **octombrie 1965 – aprilie 1966**, trei probe datate pentru această etapă păstrând inelul Waldkante. Rezultatele arată că în această etapă au fost schimbate în principal tălpile și cosoroabele degradate, un alt element care provine din acest moment este scara de urcare în podul bisericii.

Absida altarului

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

Rezultate obținute:

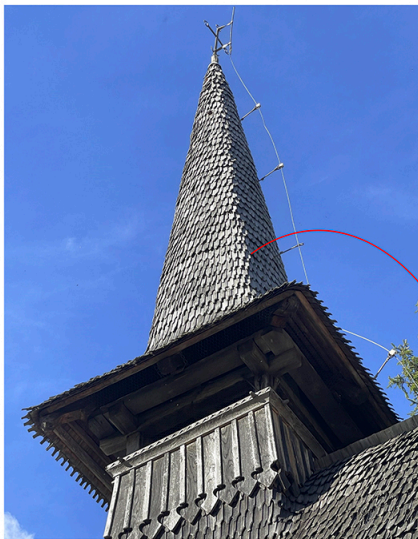
În ceea ce privește mutarea bisericii din satul Șeredeu, care este consemnată ca având loc în anul **1863**, studiul nostru identifică elemente care provin din această perioadă în structura prispei. Prisma bisericii din Tusa apare în prezent doar pe latura sudică, dar prezența unui ancadrament de tălpi pe laturile de vest și de nord sugerează că prispa se întindea cândva și pe aceste laturi.

Tălpile prispei au fost schimbate în lucrările de reparație din secolul al XX-lea, însă stâlpii și cosoroaba prispei sunt cel mai probabil contemporane cu mutarea bisericii pe actuala locație. Deoarece pe cele trei probe avute la dispoziție, există doar un singur inel de alburn, datarea oferă un interval mai larg, de 24 de ani, între **1856-1880**. În cadrul acestui interval, în anul 1863, arborele avea 14 inele de alburn, valoare care reprezintă chiar media inelelor de alburn formate de stejar în regiunea noastră.

Prispa bisericii

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

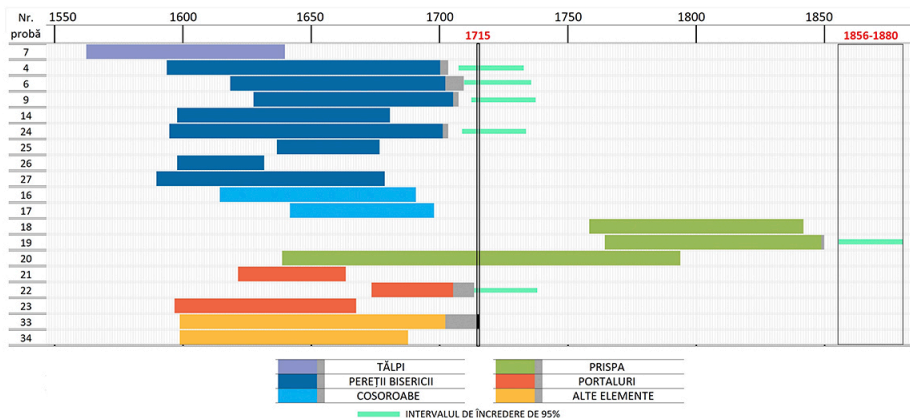
Rezultate obținute:

În ceea ce privește turnul bisericii din Tusa, concluziile prezentului studiu au un grad moderat de încredere, dat fiind faptul că multe elemente din structura turnului au fost recent înlocuite, iar stâlpii care se păstrează și din care au fost prelevate probe, sunt realizați din arbori foarte tineri (între 22 și 39 de inele).

Totuși, interdatările cu diversele serii de referință locale obținute din prezentul proiect oferă cele mai bune rezultate pentru anul **1806**, sugerând posibilitatea ca turnul să fi fost construit în această perioadă.

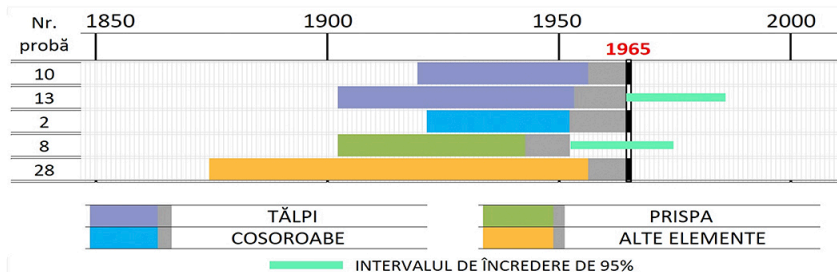
Turnul bisericii

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

Studiul dendrocronologic de față identifică cu precizie momentul inițial al construcției bisericii, pentru anul **1716**, confirmând datările relative pentru începutul secolului al XVIII-lea, bazate pe asemănarea cu biserica din Beznea, județul Bihor (1723). Aflăm astfel că biserica de lemn din Tusa este ridicată înaintea celei din Beznea.

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

În același timp, rezultatele confirmă perioada mutării bisericii din satul Șeredei, și în plus, indică faptul că prispa a fost adăugată în această etapă. În anul **1966** sau imediat după acest an, lucrările de reparație întreprinse, înlocuiesc elementele degradate de la nivelul tălpilor și cosoroabelor. În fine, turnul bisericii, pare să fi fost adăugat imediat după anul **1806**, însă această concluzie trebuie privită cu precauție, deoarece numărul de inele anuale avute la dispoziție sunt foarte puține.

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

Portalul intrării

Trecerea din pronaos în naos

INVESTIGAȚII DENDROCRONOLOGICE LA BISERICI DE LEMN DIN SĂLAJ – BISERICA DE LEMN DIN TUSA

Intersecția meșter-grinzii cu arcul dublu

Ușile împărătești